

ЖИВЛЕННЯ РИСІ ЄВРАЗІЙСЬКОЇ (*LYNX LYNX*) У МЕЖАХ АРЕАЛУ ВИДУ

Марія Марців

Львівський національний університет імені Івана Франка (Львів)

e-mail: marichkamartsiv@gmail.com; orcid: 0000-0003-4020-7367

Martsiv M. The diet of the Eurasian lynx (*Lynx lynx*) within its geographic range. — Data on the Eurasian lynx's (*Lynx lynx*) diet in various regions of the species' range are summarised. This predator's diet is based on ungulates, mainly of European roe deer, but there is considerable variation depending on the region, season, and prey availability. In particular, significant differences are observed between northern and southern populations: in the north of the range, the lynx feeds mainly on wild ungulates, while in the southern regions the proportion of small mammals (lagomorphs) and birds increases. In the Rivne Nature Reserve, faecal analysis confirmed the dominance of roe deer in the diet, as well as the presence of European hares, voles, wild boars, birds, and insects. The results emphasise the plasticity of the lynx's trophic behaviour and the importance of further research into this topic.

ВСТУП

Риси євразійська (*Lynx lynx*) — один із найбільших хижих ссавців Європи. Це рідкісний вид, занесений до списків Червоної книги України та міжнародних червоних списків (Шквиря & Шевченко, 2009). На популяцію рисі в Україні негативно впливають фрагментація природного середовища, браконьєрство, зменшення кормової бази та конфлікти з людиною, зокрема, через напади на свійських тварин (Zelenchuk *et al.*, 2024; Cherepanyn *et al.*, 2023).

За останні десятиліття проведено низку досліджень щодо чисельності, просторової поведінки й ареалу виду в Карпатах, на Поліссі та в Чорнобильській зоні (Шквиря, 2005; Жила, 2002, 2012, 2021; Gashchak *et al.*, 2022). Водночас один із ключових аспектів — живлення рисі — залишається недостатньо вивченим, хоч він є критичним для розуміння екологічної ролі виду та планування заходів його охорони.

З огляду на те, що раціон рисі значно варіюється залежно від регіону існування виду (Nowicki, 1997; Krofel *et al.*, 2011), вивчення трофіки в межах різних регіонів її існування є важливим завданням, оскільки щільність популяції рисі прямо залежить від доступності здобичі, а розміри мисливських територій зменшуються за високої щільності жертв (Krelekamp, 2004). Тож мета цього дослідження — узагальнити наявні дані про живлення рисі євразійської в межах ареалу поширення виду.

ОСОБЛИВОСТІ ХАРЧОВОЇ ПОВЕДІНКИ РИСІ ЄВРАЗІЙСЬКОЇ

Даних про раціон рисі в Україні вкрай мало. Відомо, що її основною здобиччю на нашій території є сарна європейська (*Capreolus capreolus*), а також дрібні ссавці, включаючи гризунів, зайцеподібних, бобра річкового (*Castor fiber*) і сніга уссурійського (*Nyctereutes procyonoides*) (Ткачук, 2006; Сагайдак, 2006). Також описано випадки коменсалізму з вовком та іншими тваринами (Жила *et al.*, 2002; Шквиря, 2008; Сагайдак, 2009).

Про важливість цього напрямку досліджень свідчить низка публікацій європейських дослідників, які демонструють яскраві відмінності у раціоні хижака в різних країнах Європи. Зокрема, рись євразійська є адаптивним хижакком, який демонструє високий ступінь варіативності раціону залежно від регіону, сезону та доступності здобичі. Загалом раціон рисі включає більше 30 видів хребетних тварин (див. таблицю), іноді в її раціоні трапляються безхребетні та падала (Odden *et al.*, 2006; Krofel *et al.*, 2011).

Видовий склад раціону рисі євразійської в межах ареалу

Українська назва виду (групи)	Наукова назва виду (групи)	Джерела
<i>Копитні</i>		
Олень благородний	<i>Cervus elaphus</i>	Birkeland & Myrberget, 1980; Okarma, 1984; Schmidt, 2008; Krofel <i>et al.</i> , 2011; Ruben <i>et al.</i> , 2020; Palermo <i>et al.</i> , 2021
Олень північний	<i>Rangifer tarandus</i>	Birkeland & Myrberget, 1980; Okarma, 1984
Лось європейський	<i>Alces alces</i>	Odden <i>et al.</i> , 2006
Козиця звичайна	<i>Rupicapra rupicapra</i>	Birkeland & Myrberget, 1980; Okarma, 1984; Krofel <i>et al.</i> , 2011; Ruben <i>et al.</i> , 2020
Сарна європейська	<i>Capreolus capreolus</i>	Odden <i>et al.</i> , 2006; Schmidt, 2008; Krofel <i>et al.</i> , 2011; Ruben <i>et al.</i> , 2020; Mystajek <i>et al.</i> , 2021; Palermo <i>et al.</i> , 2021; Khorozyan & Heurich, 2023
Олень білохвостий	<i>Odocoileus virginianus</i>	Pulliainen <i>et al.</i> , 1995
Свиня дика	<i>Sus scrofa</i>	Valdmann <i>et al.</i> , 2005; Ruben <i>et al.</i> , 2020
<i>Хижі</i>		
Візон річковий	<i>Neogale vison</i>	Odden <i>et al.</i> , 2006
Лисиця руда	<i>Vulpes vulpes</i>	Valdmann <i>et al.</i> , 2005; Odden <i>et al.</i> , 2006; Molinari-Jobin <i>et al.</i> , 2007; Krofel <i>et al.</i> , 2011
Куниця лісова	<i>Martes martes</i>	Odden <i>et al.</i> , 2006
Куниця кам'яна	<i>Martes foina</i>	Molinari-Jobin <i>et al.</i> , 2007
Ласиця	<i>Mustela nivalis</i>	Valdmann <i>et al.</i> , 2005
Шакал	<i>Canis aureus</i>	Mengüllüoğlu <i>et al.</i> , 2018
Кіт лісовий	<i>Felis silvestris</i>	Molinari-Jobin <i>et al.</i> , 2007
Єнот уссурійський	<i>Nyctereutes procyonoides</i>	Pulliainen <i>et al.</i> , 1995; Сагайдак, 2006
<i>Зайцеподібні</i>		
Засць білий	<i>Lepus timidus</i>	Odden <i>et al.</i> , 2006; Molinari-Jobin <i>et al.</i> , 2007
Засць сірий	<i>Lepus europaeus</i>	Krofel <i>et al.</i> , 2011; Molinari-Jobin <i>et al.</i> , 2007
<i>Гризуни</i>		
Бобер європейський	<i>Castor fiber</i>	Сагайдак, 2006
Вивірка лісова	<i>Sciurus vulgaris</i>	Odden <i>et al.</i> , 2006
Вивірка перська	<i>Sciurus anomalus</i>	Mengüllüoğlu <i>et al.</i> , 2018
Нориця руда	<i>Myodes glareolus</i>	Mengüllüoğlu <i>et al.</i> , 2018
Пацюк сірий	<i>Rattus norvegicus</i>	Odden <i>et al.</i> , 2006
Лемінг норвезький	<i>Lemmus lemmus</i>	Odden <i>et al.</i> , 2006

Бабаки	<i>Marmota</i>	Molinari-Jobin <i>et al.</i> , 2007; Behnke & Walzer, 2020
Вовчок сірий	<i>Glis glis</i>	Krofel <i>et al.</i> , 2011; Mengüllüoğlu <i>et al.</i> , 2018
Ліскулька руда	<i>Muscardinus avellanarius</i>	Mengüllüoğlu <i>et al.</i> , 2018
Соня лісова	<i>Dryomys nitedula</i>	Mengüllüoğlu <i>et al.</i> , 2018
Житники	<i>Apodemus</i>	Mengüllüoğlu <i>et al.</i> , 2018
<i>Комахоїдні</i>		
Мідиця звичайна	<i>Sorex araneus</i>	Odden <i>et al.</i> , 2006
Білозубки	<i>Crocidura</i>	Mengüllüoğlu <i>et al.</i> , 2018
<i>Плазуни</i>		
Черепаша грецька	<i>Testudo graeca</i>	Mengüllüoğlu <i>et al.</i> , 2018
Змії	Serpentes	Krofel <i>et al.</i> , 2011
<i>Птахи</i>		
Тетерукові	Tetraonidae	Pulliainen <i>et al.</i> , 1995; Odden <i>et al.</i> , 2006
Фазанові	Phasianidae	Mengüllüoğlu <i>et al.</i> , 2018
Воронові	Corvidae	Odden <i>et al.</i> , 2006
Голубові	Columbidae	Odden <i>et al.</i> , 2006
Щеврики	<i>Anthus</i>	Odden <i>et al.</i> , 2006
<i>Свійські тварини</i>		
Кіт свійський	<i>Felis catus</i>	Molinari-Jobin <i>et al.</i> , 2007; Mengüllüoğlu <i>et al.</i> , 2018; Khorozyan & Heurich, 2023
Собака свійський	<i>Canis familiaris</i>	Mengüllüoğlu <i>et al.</i> , 2018; Khorozyan & Heurich, 2023
Кролик домашній	<i>Oryctolagus cuniculus domesticus</i>	Odden <i>et al.</i> , 2006
Вівця свійська	<i>Ovis aries</i>	Odden <i>et al.</i> , 2006; Khorozyan & Heurich, 2023
Коза свійська	<i>Capra hircus</i>	Odden <i>et al.</i> , 2006; Mengüllüoğlu <i>et al.</i> , 2018
Курка свійська	<i>Gallus gallus domesticus</i>	Khorozyan & Heurich, 2023

У більшості регіонів основною здобиччю є парнокопитні, переважно сарна європейська, що формує понад 80 % раціону в багатьох частинах Європи (Odden *et al.*, 2006; Mysłajek *et al.*, 2021). У Центральній Європі, зокрема, в Альпах і Польщі, основною здобиччю є сарна, а в окремих районах домінують козиця (*Rupicapra rupicapra*), благородний олень (*Cervus elaphus*) або напівдомашній північний олень (*Rangifer tarandus*) (Okarma, 1984; Birkeland & Myrberget, 1980). У Динарських Альпах до важливих видів здобичі належать сарна європейська, вовчок сірий (*Glis glis*), благородний олень, козиця, лисиця (*Vulpes vulpes*), зайцеподібні, а також дрібні гризуни та птахи. Вовчок сірий є важливою альтернативною здобиччю на цій території, особливо для самок і молоді, через нижчий ризик травмування під час полювання та/або уникнення конкуренції з вовком (Krofel *et al.*, 2011).

У Богемському лісі Центральної Європи, де основною здобиччю є сарна, зафіксовано збільшення щільності популяції рисі й відзначено стабільні показники виживання. Дослідження також виявило вплив наявності здобичі (сарни й оленя) та міжвидових взаємодій (наприклад, із лисицями) на динаміку популяції рисі. Зменшення чисельності лисиці може бути пов'язане з внутрішньогільдійним хижацтвом (Palmero *et al.*, 2021). І хоч рисі часто вбивають лисиць (Linnell *et al.*, 1998), усе ж перебування рисі, що живиться сарнами, забезпечує важливе постачання корму для лисиць (Helldin & Danielsson, 2007).

У Південно-Східній Норвегії сарна становить 83 % зимового раціону рисі. Додатковий раціон становлять зайцеподібні, тетерукові птахи, хижі ссавці (зокрема, лисиці), північні олені, лосі (*Alces alces*) та дрібні ссавці. На овця свійських (*Ovis aries*) рись полює зазвичай влітку, переважно це самці та молоді особини (Odden *et al.*, 2006). У східній Фінляндії зайцеподібні є для рисі основною зимовою здобиччю (86,2 %), а також вона полює на тетерукових птахів і домашніх котів.

У Південно-Західній Фінляндії раціон включає зайців та інтродукованих білохвостих оленів (*Odocoileus virginianus*) (Pulliainen *et al.*, 1995). У південно-східній Європі, зокрема, в Польщі, сарна є основним джерелом живлення рисі. Хоча вовки також полюють на цей вид, рись демонструє високу вибірковість навіть за низької щільності популяції сарни (Myslajek *et al.*, 2021). В Естонії та Латвії сарна домінує в раціоні рисі, на другому місці — заєць білий (*Lepus timidus*), а також зафіксовано високий рівень споживання лисиці. Траплялися й випадки канібалізму (Valdmann *et al.*, 2005).

У Західних Карпатах основними жертвами є сарна і благородний олень. Проте рись здатна адаптуватися до умов і змінювати раціон залежно від доступності здобичі (Rigg & Kubala, 2015; Dufa *et al.*, 2022). У Румунських Карпатах мозаїчність ландшафту і багатий вибір здобичі сприяють високій щільності популяції рисі. Основними видами здобичі рисі на цій території є олень, сарна, свиня дика (*Sus scrofa*) та козиця (Breitenmoser *et al.*, 2006; Monitoring Report, 2020).

У Туреччині рись полює на зайцеподібних, незважаючи на доступність копитних. Тут вона нагадує інших хижих кішок — рисі канадську та іберійську, які спеціалізуються на зайцеподібних. Дослідники припускають, що екологія рисі євразійської у Європі, яка базується на споживанні копитних тварин, може бути недавньою зміною завдяки наявності високої щільності копитних і не може репрезентувати інші регіони, такі як Туреччина. А оскільки рись євразійська еволюціонувала в Азії (Werdelin, 1981), то автори припускають, що рись євразійська саме в Азії має спеціалізуватися на зайцеподібних, як інші види рисей, і відрізнитися своєю кормовою екологією від популяції рисі євразійської в Центральній і Східній Європі, де основу раціону становлять копитні (Mengülluöglu *et al.*, 2018). У Західному Чорноморському регіоні Туреччини раціон детально не розкрито, проте спостерігали високу нічну активність рисі, що збігається з активністю kota лісового, не викликаючи міжвидової конкуренції (Soyumert, 2020).

Методи полювання рисі

Рись полює в різних типах місцевості, включаючи мішані ліси, узлісся і традиційні сільськогосподарські угіддя, переважно в сутінках та вночі, покладаючись на зір і слух. Нападає з близької відстані, здійснюючи укуси в шию жертви, після чого живиться м'язами. Нутрощі й кістки споживає рідко (Krelekamp, 2004). Коли рись вгамовує голод, туша вбитої тварини на вигляд залишається цілою, з прикріпленими головою та ногами. Тільки її шерсть часто зсувається вперед, а голова здобичі тримається на вивернутій навиворіт шкірі. Цю тушу рись прикриває ґрунтом і листям, щоби сховати її від інших хижаків. Рись кілька разів повертається до схованки, якщо її не турбують, до повного споживання здобичі (Behnke & Walzer, 2020). Рись робить у середньому 65–81 убивство на рік, з інтервалами 4,5–5,6 днів. Нерідко трапляються «паралельні вбивства» — до 30 % випадків (Dul'a *et al.*, 2022; Palmero *et al.*, 2021). У разі нестачі основної здобичі рисі змінюють мисливську поведінку: збільшують відстань пересування та шукають інші джерела поживи, включаючи менших ссавців, птахів і навіть падаль (Schmidt, 2008; Khorozyan & Heurich, 2023).

Дослідження харчування рисі на території Рівненського ПЗ

Перші детальні дослідження раціону рисі розпочато на території Рівненського ПЗ. Зразки екскрементів для дослідження було відібрано у Карасинському відділенні. У результаті аналізу з'ясовано, що раціон рисі на цій території містить шість об'єктів: найчастіше вона полює на сарну європейську (залишки шерсті знайдено у чотирьох зразках екскрементів, вони становили приблизно 98 % усієї маси поживи).

В одному зразку відзначено залишки свині дикої. Також у зразках часто виявляли рештки інших ссавців, зокрема, полівки *Microtus* sp. та зайця сірого *Lepus europaeus*. Пир'я птахів виявлено лише у двох зразках, а ще один зразок містив рештки трьох представників комах ряду Coleoptera.

ВИСНОВКИ

Рись євразійська — це високоспеціалізований, але водночас адаптивний хижак, який демонструє значну пластичність у виборі здобичі залежно від регіону, сезону та доступності трофічних ресурсів. У більшості частин Європи її раціон формується насамперед за рахунок копитних, зокрема, сарни європейської, яка становить до 80 % поживи. Водночас у деяких регіонах, зокрема, в Туреччині та Фінляндії, домінують інші групи здобичі, як-от зайцеподібні. Раціон рисі може включати широкий спектр хребетних, зрідка безхребетних, а також падаль.

В Україні питання живлення рисі залишається недостатньо вивченим. Попередні результати з Рівненського природного заповідника свідчать про значну залежність рисі від сарни, а також про наявність у її раціоні зайця сірого, полівок, дикого кабана та дрібних птахів і комах. Це підкреслює важливість подальших досліджень для глибшого розуміння екологічної ролі виду, оцінки його впливу на трофічні мережі та для розробки ефективних заходів охорони.

Зважаючи на критичний статус виду в Україні та динамічні зміни у природних екосистемах, дослідження живлення рисі є актуальним напрямом, який потребує міждисциплінарного підходу та системного моніторингу.

ПОДЯКИ

Авторка висловлює щирі подяки Михайлові Франчуку (Рівненський природний заповідник) за допомогу у зборі матеріалу для цієї роботи.

ЛІТЕРАТУРА

- Жила, С. (2002). Рись (*Lynx lynx*) в Українському Поліссі: стан популяції та поширення. *Вісник Львівського університету. Серія біологічна*, 30, 61–64.
- Жила, Р., Шквиря, М., Петрів, З. & Шевчук, В. (2002). Просторове розміщення рисей та вовків в районі Поліського заповідника. *Вісник Луганського державного педагогічного університету. Біологічні науки*, 1(45), 173–174.
- Жила, С. (2012). Поліська популяція рисі (*Lynx lynx*) в Україні та план дій щодо її збереження. *Праці Теріологічної школи*, 11, 98–112. <https://doi.org/10.15407/ptt2012.11.098>
- Жила, С. (2021). Рись (*Lynx lynx*) в Українському Поліссі: стан популяції та питання охорони. *Theriologia Ukrainica*, 21, 91–108. <https://doi.org/10.15407/TU2109>
- Сагайдак, А. (2006). Особливості екології рисі (*Lynx lynx* L.) у Чернігівському Поліссі. У *Потенціал і проблеми мисливського господарства України: Збірник матеріалів I Всеукраїнської мисливськогосподарської науково-практичної конференції* (с. 103–109). СПОЛОМ, Львів.
- Сагайдак, А. В. (2009). Деякі екологічні особливості та сучасний стан популяції рисі (*Lynx lynx* L.) у східній частині Українського Полісся. У М. Д. Будз та ін. (Ред.), *Збереження та відтворення біорізноманіття природно-заповідних територій: Матеріали міжнародної конференції* (с. 560–566). ВАТ «Рівненська друкарня», Рівне.
- Шквиря, М. Г. (2005). Моніторинг популяцій великих хижих ссавців у Українському Поліссі. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія Біологія*, 17, 100–104.
- Шквиря, М. Г. (2008). Аспекти біоценотичних взаємин вовка з іншими видами хижих ссавців. *Праці Теріологічної школи*, 9, 281–282.

Шквиря, М. Г., та Шевченко, Л. С. (2009). Рись (*Lynx lynx* (Linnaeus, 1758)). У І. Акімов (Ред.), *Червона книга України. Тваринний світ* (с. 546). Глобалконсалтинг, Київ.

Ткачук, Ю. (2006). Современное состояние популяции рыси (*Lynx lynx*) на Буковине и её зависимость от влияния антропогенного фактора. *Праці Теріологічної школи*, 8, 100–105.

Behnke, R., & Walzer, C. (2020). *Health, husbandry and management of Eurasian lynx (Lynx lynx)*. VetHandbook and Husbandry Guidelines, 1–120.

Birkeland, K. H., & Myrberget, S. (1980). The diet of the lynx *Lynx lynx* in Norway. *Fauna Norvegica*, 1, 24–28. <https://doi.org/10.5324/fn.v1i0.175>

Breitenmoser, U., BreitenmoserWürsten, C., von Arx, M., Zimmermann, F., Ryser, A., MolinarJobin, A., Molinari, P., Capt, S., Kaczensky, P., Krofel, M., & Wölf, S. (2006). *Guidelines for the monitoring of lynx*. KORA Bericht, 33e, 1–31.

Cherepanyn, R. M., Vykhor, B. I., Biatov, A. P., Kyselyuk, O., Mykytyn, O., Korol, M., Yamelynets, T., & Yaremchuk, V. (2023). Population dynamics and spatial distribution of large carnivores in the Ukrainian Carpathians and Polissya. *Biosystems Diversity*, 31(1), 10–19. <https://doi.org/10.15421/012302>

Duľa, M., Nicol, C., Bojda, M., Kubala, J., Rigg, R., & SilleroZubiri, C. (2022). The first insight into hunting and feeding behaviour of the Eurasian lynx in the Western Carpathians. *Mammal Research*, 68(2), 237–242. <https://doi.org/10.1007/s1336402200616x>

Gashchak, S., Barnett, C. L., Beresford, N. A., Dzyubenko, E., Kolotiuik, A., Kostiuik, Y., Nehoda, I., ... Cuevas, E. (2022). Estimating the population density of Eurasian lynx in the Ukrainian part of the Chernobyl Exclusion Zone using camera trap footage. *Theriologia Ukrainica*, 23, 47–65. <https://doi.org/10.15407/TU2303>

Helldin, J.O., & Danielsson, A. V. (2007). Changes in red fox *Vulpes vulpes* diet due to colonisation by lynx *Lynx lynx*. *Wildlife Biology*, 13, 475–480. <https://doi.org/10.2981/09096396>

Khorozyan, I., & Heurich, M. (2023). Patterns of predation by the Eurasian lynx *Lynx lynx* throughout its range: Ecological and conservation implications. *Mammal Review*, 53, 1–16. <https://doi.org/10.1111/mam.12301>

Krelekamp, C. J. (2004). *Husbandry guidelines Eurasian lynx (Lynx lynx ssp.)*. European Association of Zoos and Aquaria (EAZA), Amsterdam, The Netherlands, 1–61.

Krofel, M., Huber, Đ., & Kos, I. (2011). Diet of Eurasian lynx *Lynx lynx* in the northern Dinaric Mountains (Slovenia and Croatia): Importance of edible dormouse *Glis glis* as alternative prey. *Acta Theriologica*, 56, 315–322. <https://doi.org/10.1007/s133640110049x>

Linnell, J. D. C., Odden, J., Pedersen, V., & Andersen, R. (1998). Records of intraguild predation by Eurasian lynx *Lynx lynx*. *Canadian Field Naturalist*, 112(4), 707–708. <https://doi.org/10.22621/cfn.v112i4.868>

Mengülluöglü, D., Ambarlı, H., Berger, A., & Hofer, H. (2018). Foraging ecology of Eurasian lynx populations in southwest Asia: Conservation implications for a diet specialist. *Ecology and Evolution*, 8, 9451–9463. <https://doi.org/10.1002/ece3.4409>

MolinariJobin, A., Zimmermann, F., Ryser, A., BreitenmoserWürsten, C., Capt, S., Molinari, P., ... Breitenmoser, U. (2007). Variation in diet, prey selectivity and homerange size of Eurasian lynx (*Lynx lynx*) in Switzerland. *Wildlife Biology*, 13(4), 393–405. [https://doi.org/10.2981/09096396\(2007\)13\[393:VIDPSA\]2.0.CO;2](https://doi.org/10.2981/09096396(2007)13[393:VIDPSA]2.0.CO;2)

Mysłajek, R. W., Stachyra, P., Figura, M., & Nowak, S. (2021). Food habits of the Eurasian lynx *Lynx lynx* in southeast Poland. *Journal of Vertebrate Biology*, 71(21061), 1–7. <https://doi.org/10.25225/jvb.21061>

Nowicki, P. (1997). Food habits and diet of the lynx (*Lynx lynx*) in Europe. *Journal of Wildlife Research*, 2, 161–166.

Odden, J., Linnell, J. D. C., & Andersen, R. (2006). Diet of Eurasian lynx, *Lynx lynx*, in the boreal forest of southeastern Norway: The relative importance of livestock and hares at low roe deer density. *European Journal of Wildlife Research*, 52, 237–244. <https://doi.org/10.1007/s103440050045y>

- Okarma, H. (1984). The physical condition of red deer falling a prey to the wolf and lynx and harvested in the Carpathian Mountains. *Acta Theriologica*, 29, 283–290. <https://doi.org/10.4098/AT.arch.8433>
- Palmero, S., Belotti, E., Bufka, L., Gahbauer, M., Krofel, M., Linnell, J. D. C., ... Falk, H. (2021). A decade of systematic camera trapping in two strictly protected areas reveals the demography of a Eurasian lynx (*Lynx lynx*) population in Central Europe. *Scientific Reports*, 11, 19868. <https://doi.org/10.1038/s41598021990499>
- Pulliainen, E., Lindgren, E., & Tunkkari, P. S. (1995). Influence of food availability and reproductive status on the diet and body condition of the European lynx in Finland. *Acta Theriologica*, 40, 181–196. <https://doi.org/10.4098/AT.arch.9517>
- Rigg, R., & Kubala, J. (2015). *Monitoring the status of Carpathian lynx in Switzerland and Slovakia*. Slovak Wildlife Society, 1–100.
- Ruben, I., Popescu, V., Ungureanu, L., Fertea, M., Nita, A., Iacob, R., ... Schwörer, C. (2020). *Report on monitoring Eurasian lynx using camera trapping in the Romanian Carpathians*. Foundation Conservation Carpathia, 1–37. <https://www.carpathia.org>
- Schmidt, K. (2008). Behavioural and spatial adaptation of the Eurasian lynx to a decline in prey availability. *Acta Theriologica*, 53, 1–16. <https://doi.org/10.1007/BF03194239>
- Soyumert, A. (2020). Cameratrapping two felid species: Monitoring Eurasian lynx (*Lynx lynx*) and wildcat (*Felis silvestris*) populations in mixed temperate forest ecosystems. *Mammal Study*, 45(1), 41–48. <https://doi.org/10.3106/ms20190038>
- Valdmann, H., Anderson-Lilley, Z., Kopp, O., Bagrade, G., Ozoliņš, J., ... Mrkva, B. (2005). Winter diets of wolf *Canis lupus* and lynx *Lynx lynx* in Estonia and Latvia. *Acta Theriologica*, 50, 521–527. <https://doi.org/10.1007/BF03192641>
- Werdelin, L. (1981). The evolution of lynxes. *Annales Zoologici Fennici*, 18, 37–71. <https://www.jstor.org/stable/23734357>
- Zelenchuk, R. M., Yamelynets, T. S., Vykhor, B. I., & Andreychuk, Y. M. (2024). Conflicts between large carnivores and farmers / beekeepers in the Ukrainian Carpathians: Structure, dynamics, spatial distribution and effective coexistence measures. *Biosystems Diversity*, 32(3), 324–333. <https://doi.org/10.15421/03324>

РЕЗЮМЕ

Марців М. Живлення рисі євразійської (*Lynx lynx*) у межах ареалу виду. — У роботі узагальнено дані про живлення рисі євразійської (*Lynx lynx*) у різних регіонах ареалу виду. Основу раціону хижака становлять копитні, переважно сарна європейська, однак спостерігається значна варіативність залежно від регіону, сезону та доступності здобичі. Зокрема, є суттєві відмінності між північними та південними популяціями: на півночі ареалу рись здебільшого живиться дикими копитними, тоді як у південних регіонах зростає частка дрібних ссавців (зайцеподібних) і птахів. У Рівненському природному заповіднику проведено аналіз екскрементів рисі, який підтвердив домінування в її раціоні сарни, а також наявність зайця сірого, полівка, свині дикої, птахів і комах. Отримані результати підкреслюють пластичність трофічної поведінки рисі та важливість подальших досліджень у цьому напрямі.